

Kotimainen rikosdraama

eli

Kurjenlahden sukulais- murha

Olkeus- ja poliisitutkintojen mukaan selostettuna.

Murhattu talollinen Adolf Kurjenlahti

Hinta 25 penniä

Tampereen
kaupunginkirjasto

1.511 A2d
20:-

Arvo H. Nurmen
Tampere - Kirjasto

XX3-50
22
3640

Tampereella 1913
Tampereen Työväen Kirjapaino.

Jutun alkuvaiheet.

Kurjenlahden tila sijaitsee Teiskon Ahoinkylässä, Kurjenjärvinimisestä järvestä pistävän pienen lahden rannalla ja Tampereelle vievän maantien varrella. Tila on alueiltaan Teiskon pitäjän suurimpia, käsittäen torppiakin pariinkymmeneen. Viime aikoina on tilaa hallinnut maanviljelijä Johannes Kurjenlahti, joka sen aikoinaan on sukuperintönä ottanut vastaan vanhemmiltaan. Kun Johannes Kurjenlahti jo on vanha, vaikkakin vielä ruumiinvoimiltaan hyvässä kunnossa oleva mies, tahtoi hän päästä tuon suuren tilan hallitsemishuolista ja sentähden siirtää omistusoikeuden tilaan jollekin lapsistaan. Hänellä oli kaksi poikaa ja kolme tyttärtä, joista tyttäret kaikki olivat naimisissa vävyjen kanssa, joita kohtaan isä Kurjenlahti tunsu suurta vastenmielisyyttä, joka ei suinkaan ollutkaan aiheeton, kuten tämä kerrottavana oleva murhajuttu todistaa. Vanhin pojista, isän kaima, Johannes on lapsena kärsinyt vaikean korvataudin, joten hän sen johdosta, vaikka onkin muuten roteva ja täysissä ruumiin ja hengen voimissa, on miltei kokonaan kuuro, ei tuon vikansa tähden ollut halukas taloa vastaanottamaan, minkätähden isännäksi aijottiin nuorin *Adolf Kurjenlahti*, joka oli täysin terve ja voimakas 23 vuotias nuorimies. Hänkään ei ollut halukas taloa vastaanottamaan, mutta kun hän oli hyvän luontonsa tähden yleensä kaikilta pidetty, kehoittivat erittäinkin tilan alustalaiset häntä ottamaan talon isännöyden, toivossa saada hänestä hyvä isäntä. Näiden y. m. kehoituksesta

suostui hän viimein ottamaan tilan haltuunsa, joten tila hänelle siirrettiin kauppakirjalla viime helmikuulla. Kaupassa sitoutui hän tilasta maksamaan, paitsi eläkkeitä, 35,000 markkaa.

Tämä kauppa ei ollut vävyjen mieleinen. Kun sitten talon emäntä, Johannes Kurjenlahden vaimo, kohta senjällestä kuoli ja hänen hautajaisensa pidettiin seuraavassa maaliskuussa, alkoi hautajaispidoissa heidän keskenä neuvottelut talon uuden isännän surmaamiseksi, joka sitten päättyi siihen, että yksi vävyistä räätäli Väinö Henrik Aunola, joka kaiken aikaa oli teeskennellyt ystävyyttä Adolf Kurjenlahden kanssa ja siten saanut hänen luottamuksensa, ampui hänet 10 päivä elokuuta, sorsa jahtimatalla, minne Aunola oli Kurjenlahden houkutellut.

Murhatyönsä tehtyään riensi Aunola omaisille ilmoittamaan, että Adolf oli tapaturmaisesti langennut johonkin rankaan* metsäpolulla, lähellä Pirttijärveä, jolloin hänen selässä ollut pyssyysnä oli lauennut, lipasimen koskettaissa rangassa olevaan oksantynkään ja panos tunkeutunut niskan kautta Adolfin päähän.

Poliisitutkinnot.

Kun ampumahaava vainajan niskassa oli sellainen, että se ei voinut syntyä hänen omasta, selässä kantamastaan pyssystä lähteneestä panoksesta, herätti se oitis epäluuloja siitä, ettei tapaus ollut käynyt kuten Aunola oli kertonut, minkätähden asiasta alettiin toimittaa poliisitutkintoa paikallisten poliisimiesten v. t. nimismies Selinin ja pol. konst. Lepän toimesta. Näiden lisäksi tilasi Johannes Kurjenlahti Tampereelta pari etsivää poliisia, joista salapoliisi Reinillä on suuret ansiot tämän jutun selvittämisessä.

Kahtena ensimmäisenä tutkintopäivänä kielsi Aunola syyllisyytensä, selittäen ensin, että haulit olivat lentäneet vainajan päähän

hänen selässään kansamastaan omasta pyssystä, joka tapaturmaisesti oli päässy laukeamaan, mutta myönsi toisena kuulustelupäivänä, että Kurjenlahden päähän lentäneet haulit olivatkin lentäneet hänen (Aunolan) pyssystä joka häneltä oli tapaturmaisesti lauennut.

Kun tiistaina lähdettiin murhatun Kurjenlahden ruumista viemään kirkolle ja surevan talon koko väki oli kerääntynyt arkun ympärille, kehoitti konstaapeli Reiniö Aunolaakin, jota säilytettiin talon päätykamarissa, katsomaan. Näky teki Aunolaan niin raskaan vaikutuksen, että hän painautui takaisin sänkyyn alkaen itkeä, ja vähitellen muodostui itku niin äänekkääksi, että se kuului puolen kilometrin päähän. Itkun seasta kuului yhtä mittaa sanat: „Adolfi! Adolfi, hyvä isä, hyvä isä“. Tätä kammottavaa itkua kesti pari tuntia. Senjälkeen kuulusteltiin Aunolaa uudelleen, mutta hän tuntui vain kovettaneen luontonsa.

Keskiviikkona aamupäivällä tunnusti Aunola ampuneensa Kurjenlahden, mutta kielsi tällöin kenelläkään toisella olleen osallisuutta murhaan.

Vihdoin samana päivänä alkoi Aunola kertoa torppari Matti Mäkiselle, joka häntä oli vartioimassa, että murha tapahtui suunnittelujen tuloksena, joita hänellä ennemmin oli ollut Kurjenlahden toisten vävyjen Kalle Ahosen ja Edvard Lempi Heleniuksen sekä viimeksimainitun isän Edvard Heleniuksen kanssa.

Alustavassa poliisititkinnossa elok. 11 p:nä kertoi *Aunola*: että hän oli ollut kesäasuntoa lähellä Kurjenlahden taloa olevassa Aholan torpassa. Murhapäivän aamulla lähti hän Kurjenlahden kanssa lähellä olevalle Pirttijärvelle, kertoja kulkien edellä ja Kurjenlahti perässä. Ei ehditty vielä Pirttijärvelle kun kertoja kuuli kovan pamauksen takanaan, josta pelästyi niin, että kaatui maahan. Siitä tointui kuitenkin pian ja näki ympärillään ruudinsavua. Palattuaan takaisin näki hän Kurjenlahden vatsallaan maassa, näh-

tävästi kuolleena, mutta oli K. vielä kovalla äänellä sanonut „Voi jes“. Muuta laukausta kuin sen ainoan ei ollut kuullut. Lähti viemään sanaa taloon, jossa tapasi vanhan isännän. Kertoi puhdistaneensa pyssynsä, mutta tarkastaessa huomattiin vaan toisen piipun olevan puhtaan — toisella oli ammuttu.

Seuraavana päivänä jatkettiin taas tutkintoa, jolloin Aunola yhä kielsi, mutta kun ruumista lähdettiin viemään talosta hautausmaalle, alkoi A. niin valtavan itkun että äänensä kuului puolisen kilometrin päähän, yhä huutaen Adolfin nimeä.

Kolmantenatoista päivänä vihdoin, kun kuulustelua jatkettiin, kertoi Aunola, että hänen pyssynsä olikin tapaturmaisesti lauenut aiheuttaen onnettomuuden, mutta ennen iltaa, tutkimuksia yhä jatkettaessa, tunnusti ampuneensa Kurjenlahden. Kielsi kuitenkin hänellä olleen keitään kanssarikollisia. Sitten taas myöhemmin kertoi lankonsa Kalle Ahosen Tampereelta kehoittaneen ampumaan Kurjenlahden ja lisänneen: „Sitten siitä jotain lohkee“ ja vielä neuvoneen miten murhassa on meneteltävä. Tämän tunnustettuaan alkoi hän sitten lähemmin kertoa tapahtumasta, nimittäin, että he kulkivat, kuten jo ennen oli kertonut, Pirttijärvelle Aunola edellä ja Kurjenlahti perässä. Lähellä *Pirttijärveä* oli Kurjenlahti huutanut häntä takaisin ja näyttäen isoa puuta sanonut: „tuosta tulee hyviä venelautoja“. Kurjenlahti katseli puuta ja Aunola ollen hänen takanaan katseli myös, mutta otti silloin pyssynsä, asetti sen suun noin 10 senttimetrin päähän vainajan päästä ja laukasi. Vainaja kaatui paikalla ja kuoli ääntäkään päästämättä. Sitten otti hän vainajan pyssyn, laukasi siitä yhden panoksen, että näyttäisi siltä kuin sillä olisi ammuttu. Lähti sitten pois, ensin kuitenkin korjattuaan jonkun verran ruumiin asentoa, ilmoittamaan taloon tapahtumasta. Vakuutti, että Ahonen oli neuvonut kaiken niin tekemään.

Keväällä ollessaan Kurjenlahden vanhan emännän hautajaisissa, oli lankonsa Edvard Helenius alkanut puhua, että olisi joku keino keksittävä, ettei Adolf saisi tilaa haltuunsa. „Sille klopille taitaa käydä pahemmin kuin emäntävainajalle, ennenkuin tilan kirjat uusitaan,“ oli hän silloin sanonut. Juhannuksena oli Helenius sanonut, että kumpikin sekä nuori että vanha isäntä tarvitsisi ottaa hengiltä, mutta mitään päätöstä ei silloin tehty.

Kahdeksannestoista p:stä kesäkuuta alkain oli Aunola asunut Heleniuksen torpassa, jolloin H. kaiken ajan oli puhunut Adolfin ampumisesta, ja siitä, miten saataisiin paljon, jos vielä vanhaisäntäkin saataisiin tapettua. Samalla oli Helenius kehoittanut Aunola ostamaan pyssyn. Vielä kertoi Aunola, että Helenius aivan pakoittamalla pakoitti hänet murhatyön tekemään. Kun tapahutumapäivän edellisenä lauantaina Aunola päätti mennä Kurjenlahden kanssa metsästämään, oli Helenius ollut hyvin iloinen ja sanonut: „Se on hyvä, muista vaan, että teet sen!“ Sitte oli Helenius vaatinut kertojan metsään ja siellä vannottanut, että A. vaan murhan suorittaisi ja kehoittanut viemään Kurjenlahden Pirttijärvelle, missä teon on paras suorittaa, siellä kun on synkkä metsä.

Mutta tämäkään ei vielä ollut tyhjentävä tunnustus Aunolalta, vasta syysk. 18 ja 19 päivinä kun juttu ensikerran oli esillä Kurun ja Teiskon käräjillä Toikolla, alkoi Aunola seikkaperäisesti kertoa murhasta ja sen suunnitteluista seuraavalla tavalla:

Murhayrityksen suunnittelut.

Syytetty Annola kertoi m. m., että eräänä päivänä viime talvena Kurjenlahden vanhan emännän hautajaisten aikana oli kertojan toinen lankomies Edvard Lempi Helenius, joka asuu hoitamassaan Aholan torpassa Kurjenlahden tilalla, lähellä Kurjenlahden taloa,

kehoittanut kertojaa lähtemään kanssaan isänsä Edvard Heleniuksen luo tämän torppaan, jonne kertoja oli lähtenytkin. Täällä oli nyt kolmessa miehessä otettu puheeksi usein mainittu Kurjenlahden talon kauppa, jossa tilaisuudessa E. Helenius vanhempi kehoitti, että jonkun lakimiehen avulla ruvettaisiin riitelemään talonkauppaa rikki ja jos se ei onnistuisi, olisi silloin paras, että Adolf Kurjenlahti otettaisiin hengiltä. Sitten kun hautajaiskemukut olivat päättyneet, olivat kertoja vaimoineen ja Edvard Helenius nuorempi yhdessä lähteneet Tampereelle, menen siellä kaikin sisälle kertojan jo ennemmin mainitun langon Ahosen asuntoon. Täällä sitten Helenius nuorempi pyysi kertojasta lähtemään heidän kanssaan, minkä kertoja tekikin. Heti portille päästyään, ilmoittivat Ahonen ja Helenius, että nyt mennään tuomari Peltosen asianajotoimistoon tiedustelemaan, voitaisiinko saada talonkauppaa rikki. Sanotussa asianajotoimistossa, jonne he kaikin olivat menneet, oli kuitenkin annettu epävä lausunto talonkaupan purkamisesta.

Kertoja, joka nyt sai työpaikan Tampereella, jäi vaimoineen asumaan Kalle Ahosen luokse aina toukokuun loppuun. Tällä ajalla miltei joka ilta olivat kertoja ja Ahonen puheeksi kysymyksessä olevan talonkaupan, aina puheessaan käyttäen hyvin katkeraa sävyä Adolf Kurjenlahtea kohtaan. Eräänkin kerran kun kertoja ja Ahonen taasen ottivat kävelemässä Näsilinnan lähellä, esitti Ahonen, että kertoja ostaisi pyssyn ja ampuisi Adolf Kurjenlahden, neuvoen kertojaa sitä varten muuttamaan asumaan Kurjenlahteen ja siellä hankkimaan sopivan tilaisuuden murhan toimittamiseen, mikä Ahosen mielestä tapahtuisi veneessä järvellä ja jotta tapaus saisi tapaturman luonteen, olisi Aunolan selitettävä: pyssyn liipaimen veneen kallistuessa koskeneen veneen laitaan ja pyssyn näin ollen launneen. Paitsi edellä esitettyjä keinoja, oli Ahonen monasti sen jälkeen esittänyt useampia uusia menettelytapoja, joilla

Adolf Kurjenlahti otettaisiin hengiltä, kertojan kuitenkin muistamatta tällä kertaa niitä. Ahonen oli aina kuvaillut kertojalle niitä teuja, mitä murhan kautta saavutettaisiin. Muutettuaan toukokuun lopulla pois asumasta Ahosen luota, ei kertoja enää ollut tavannut Ahosta Tampereella muuta kuin kaksi kertaa: jonakin päivänä heinäkuussa oli kertoja tavannut Ahosen Koskipuistossa Tampereella, jolloin Ahonen heti oli kysynyt, josko kertoja jo oli ostanut pyssyn ja saatuaan kuulla, ettei Aunola ollut ostanut, oli kehoittanut heti sen tekemään ja sitten menemään järvelle Adolfin kanssa edellämämainitussa tarkoituksessa.

Heinäkuun 18 päivänä oli kertoja muuttanut asumaan Edvard Helenius nuoremman kanssa Aholan torppaan, jolloin Helenius oli oitis alkanut puhua, että Adolf olisi saatava pois hengiltä ja jotta olisi parempi tilaisuus keskustella tästä kahdenkesken, oli Helenius pyytämällä pyytänyt kertojaa, joka asui torpan toisessa rakennuksessa ja Helenius toisessa, öiksi nukkumaan erääseen torpan latoon, johon kertoja suostuikin. Edellämämainittua tilaisuutta käyttikin H. sitten ahkerasti hyväkseen ehdottain jos jonkinlaisia keinoja, joilla Adolf K. voitaisiin surmata. Eräs Heleniuksen keino oli se, että Adolf houkuteltaisiin ristamaahan ja siellä surmattaisiin puukolla ja ruumis sitten ripustettaisiin puuhun rautalangalla. Jotta tapaus näyttäisi itsemurhalta, jätettäisiin viereen verinen puukko. Tätä ehdotusta olikin jo alettu panna käytäntöön niin paljon, että Helenius nuorempi oli hankkinut puukon ja rautalangan isältään ja nämät murhavälineet oli pantuna yhteen kassiin, joka sitten oli viety ja kätkeyty erääseen halkopinoon riistamaan lähelle. Kun kertoja, joka on räätäli, oli alkanut kesällä tekemään Adolf Kurjenlahdelle uutta pukua ja kun Adolf eräänä päivänä oli saapunut Aholan torppaan pukuansa koettamaan, oli kertoja Eetu Helenius nuoremman kehoituksesta kehoitta-

nut Adolfia lähtemään ristamaalle, mutta Adolf ei suostunut kertojan mielestä sentähden, että Eetu Helenius nuorempi olisi myös lähtenyt, jota Adolf nähtävästi ei tahtonut. Samoihin aikoihin oli Helenius nuorempi maininnut kertojalle, ettei kertoja kiirehtisi puvun valmistamista, jotta Adolf Kurjenlahti saataisiin useammin käymään Aholan torpassa ja siis myöskin sentähden parempi tilaisuus houkutella hänet edellä kerrottuun ansaan.

Kun tämä Adolf K:n puukolla tapposuunnitelma ei näyttänyt onnistuvan, oli Helenius nuorempi jälleen ehdottanut, että pyssy olisi paras väline ja että kertoja sellaisen ostaisi, minkä jälkeen Adolf K. houkuteltaisiin järvelle sorsia ampumaan. Vielä oli Eetu Helenius nuorempi, kertoen tämän pyssyllä ampumisen hänelle isänsä neuvoneen leikkuaikana, ilmoittanut hyvän pyssyn olevan saatavissa eräältä Kustaa Joensuulta. Näistä puolelta ja toiselta tulleista kehoituksista ja ehdotuksesta olikin se seuraus, että kertoja oli äsken mainitsemaltaan Kustaa Joensuulta elokuun 6 päivänä ostanut 30 markalla kaksipiippuisen haulikkopyssyn, mitä kauppa oli seurannut viisi tyhjää patruunaa ja puoli pussia 8 numeron hauleja.

Myöskin Edvard Helenius vanhempi oli usein kertojalle jutellut Kurjenlahden talonkaupasta ja Adolf Kurjenlahden tappamisesta, minkä keskustelun Helenius aina oli alkanut. Eräänä päivänä olivat he jutelleet asiasta heinäniityllä, lähellä Aholan torppaa, jossa Helenius vanhempi oli murhasta puhuessaan maininnut kuinka paljon ja kuinka suuria heinämaita murhan jälkeen saataisiin. Eräänä päivänä kun kertoja molempain Heleniusten kanssa heidän yhteisellä heinämaallaan n. k. Jutilan maalla, oli E. Helenius vanhempi taasen alkanut entistä asiaansa esittää, mainiten nyt, että Adolf Kurjenlahden olisi paras tappaa ampumalla, lisäten, että sen perästä saataisiin vanhan isännän asunnon alle dynamiittia,

jolla sitten „päästäisiin kaikista“. Myöhemmin taasen kerran tavatessaan Helenius vanhemman Knuutilan riihen kohdalla maantiellä, oli Helenius kertojan muiston mukaan kolmannen kerran alkanut useinmainitusta asiasta puhua, m. m.: oliko kertoja jo ostanut pyssyn, johon kertoja oli kieltävästi vastannut. Tämä oli kertojan mielestä kummallista sen tähden, että silloin ei vielä Eetu Helenius nuoremman kanssa ollut puhetta pyssyn ostamisesta.

Elokuun 6 p:nä, jolloin osti pyssyn, oli kertoja kello 2 ajoissa Eetu Helenius nuoremman neuvon mukaan käynyt ostamassa ruutia tämän isältä, Helenius vanhemmalta. Saavuttuaan viimeksi mainitun asunnolle ja odotettuaan pienemmän ajan hänen tuloaan, oli Eetu Helenius vanhempi kysynyt: jokos olet ostanut pyssyn, mihin kertoja oli vastannut myöntävästi ja lisännyt menevänsä sorsia ampumaan Adolfin kanssa sunnuntaina. Tämän johdosta oli Eetu Helenius vanhempi kehoittanut menemään Pirttijärvelle, sanoen, että hänkin voi sinne tulla mukaan, mistä ei kuitenkaan sen enempää ollut puhetta. Sillä tunnin ajalla, minkä kertoja Eetu Helenius vanhemman luona viipyi, oli Helenius koko ajan puhunut Kurjenlahden talon oloista, antaen kertojan ymmärtää, että Adolf Kurjenlahti on välttämättä saatava pois tieltä.

Seuraavana, elokuun 7 p:nä, oli kertoja kauppias Heliniltä käynyt ostamassa patruunahylsyjä, joita Eetu Helenius nuorempi latasi 8 p:nä, minkä jälkeen olivat harjoitelleet ampumista, jolloin Helenius nuorempi opetti kertojaa, joka ei ollut koskaan ennen pyssyllä ampunut, samalla esitellen, että kun kertoja Adolfia ampuu, niin pitää ampua takaapäin (Adolf Kurjenlahti kun oli hyvin roteva ja voimakas mies) ja tähdätä hartioitten kohdalle. Samalla kerralla oli Helenius neuvonut monta paikkaa, jossa murhan voisi tehdä ja monenlaisia murhatapoja, mutta kaikista paikoista oli Helenius nuorempi katsonut Pirttijärven tai Puukkosuon muita

paikkoja sopivammaksi, antaen nämä neuvot ja ehdotukset siltä varalta, että jos yksi keino ei onnistuisi yhdessä paikassa, niin onnistuu toinen keino toisessa paikassa.

Lauvantaina elokuun 9 p:nä oli kertoja mennyt Kurjenlahden taloon ja ehdottanut siellä Adolf Kurjenlahdelle, että seuraavana päivänä, sunnuntaina, mentäisiin sorsia ampumaan, mihin ehdotukseen Adolf, joka aina hyvin mielellään oli kertojan kanssa monenlaisille retkille lähtenyt, nytkin oli siihen suostunut, kehoittaen sitten kertojaa tulemaan sunnuntai-aamuna häntä Kurjenlahdesta hakemaan. Palattuaan takaisin Aholan torppaan, oli kertoja ilmoittanut Helenius nuoremmalle tuosta tapahtuvasta sorsajahdistista, jolloin Eetu Helenius oli „ilosta hypännyt pystyyn“ ja alkanut innokkaasti puhumaan siitä, että kertoja nyt vaan sillä matkalla täyttää tehtävänsä. Tätä puhettaan oli Helenius sitten jatkanut koko illan yhä neuvoen kertojaa, miten tuossa tehtävässä, sen onnistumiseen nähden olisi meneteltävä, samalla asettaen kertojan pyssyyn kaksi patruunaa ja kehoittaen niitä pitämään siinä.

Metsästysretkellä.

Puheena olevana sunnuntaina oli kertoja noussut ylös kello 5 ajoissa ja puettuaan vaatteet ylleen mennyt Helenius nuoremman puolelle hänen huoneeseensa ja ottanut sieltä pyssyn, muistamatta nyt, oliko Helenius nuorempi silloin jo vuoteeltaan ylhäällä eli ei, mutta muisteli kertoja kuitenkin, että Helenius nuorempi oli silloin antanut kertojalle patruunia. Kertojan saavuttua sunnuntai-aamuna Kurjenlahden taloon, oli kello ollut vähän yli 6, jolloin Adolf Kurjenlahti oli vielä ollut levolla, mutta noussut heti ylös ja alkanut ladata patruunia, joihin tarvittavat nallit kertoja vielä kävi hahemassa Aholasta. Palattuaan Aholasta, jossa silloin jo olivat kaikki ihmiset ylhäällä, oli

kertoja vielä juonut kahvia Kurjenlahdessa yhdessä K:n kanssa ja sen jälkeen olivat he lähteneet matkalle, menen heti suoraan vasta Nuutilan lahdelle, joka on aivan lähellä Kurjenlahden taloa. Mutta kun sanotulla lahdella ei ollut sorsia, niin olivat he palanneet lakaisin, ja menneet kumpikin aamiaiselle. Kuitenkin olivat he sopineet heti aamiaian jälkeen lähteä jollekin pitemmälle matkalle linnustamaan, ehkä Pääskynsaareen, jota Adolf K. ehdotti, vaikka siitä ei varmaa päätöstä tehty. Aamiaisella ollessaan oli kertoja vielä saanut Helenius nuoremmalta neuvoja ja kehoituksia puheenaolevan asian varalta, sitten oli hän ilmoittanut, että he lähtevät aamiaian jälkeen uudelleen, ehkä Pääskynsaarelle.

Kun kertoja uudelleen oli mennyt Kurjenlahden taloon, oli Adolf K. ehdottanut, että mentäisiin Pirttijärvelle, sanoen hänellä olevan asiaa Jussilan torppaan, joka on sielläpäin kuin Pirttijärvin, mihin ehdotukseen kertoja suostuikin. Kellon ollessa jonkun verran yli kymmenen, olivat he uudelleen lähteneet matkalle, kumpaisellakin ladattu pyssy mukanaan. Kulkivat ensin ruuhella Nuutilan lahden yli ja siitä pitkin Kangasniemen torpan ohi vievää ratastietä aina Jussilan torpalle asti, mihin kumpikin olivat poikenneet sisälle, jossa Adolf K. oli ajanut asiansa. Tämän jälkeen olivat he jatkaneet matkaansa samaa ratastietä, kulki vierestysten siksi kunnes olivat poikenneet eräälle metsäpolulle, joka vie Pirttijärven rantaan. Päästyään lähelle sanottua järveä n. k. Nuutilan haalle, joka on Kurjenlahden talon maata ja noin 4 kilometriä Kurjenlahden talosta itäpohjoiseen päin, oli Adolf K. huuhtanut kertojaa, joka silloin kulki hänestä noin 10 metriä edellä, tulemaan ja katsomaan muutamia tien vieressä kasvavia puita, joista sitten kun kertoja oli palannut hänen luokseen, Kurjenlahti oli sanonut tulevan hyviä venelautoja.

Murhatyö.

Näitä sanoja sanoessaan ja puita katsellessaan, oli Adolf K. kääntynyt kertojaan selin, jolloin kertoja katsoi nyt parhaan tilaisuuden tulleen murhan tekoon, oli ojentanut pyssynsä Adolf Kurjenlahtea kohden ja asettanut pyssyn piipun melkein hänen niskaansa, eli noin 10 senttimetriä siitä, oli laukaissut oikeanpuolisen piipun, minkä vaikutuksesta Adolf K. heti oli kaatunut suullensa, oikea poski maata vasten ja nähtävästi kuollut heti, sillä mitään ääntä hän ei ollut päästänyt eikä mitään ruumiinsa jäsentä sen jälkeen vähääkään liikuttanut.

Heti tämän tehtyään oli kertoja ottanut vainajan pyssyn maasta ruumiin vierestä ja ampunut sillä ilmaan yhden laukauksen, saadakseen siten pyssyn näyttämään siltä, että sillä olisi ammuttu ja sen olemaan todisteena tapaturmasta, joksi hän tapauksen oli aikonut ilmoittaa, kuten sittemmin ilmoittikin. Tämän jälkeen oli kertoja vähän siirtänyt ruumista pois verilätäköstä, mikä maahan oli syntynyt kovan verenvuodon takia ampumahaavasta ja asetti sen jälkeen pienen puun vainajan kaulan alle saadakseen pään pysymään maasta ylempänä. Pani sen jälkeen vainajan pyssyn pystyyn siinä aivan lähellä olevaa rankaläjää vasten. Ottaen oman pyssynsä mukaansa, oli kertoja lähtenyt tapaturmasta sanaa viemään Kurjenlahteen. Siellä oli tavannut vanhan isännän Johannes Kurjenlahden, jolle heti ilmoitti Adolfin kuolleen tapaturmalaukauksesta ja sitten lähti sanaa viemään Aholaan, ilmoittaen siellä saman uutisen vaimolleen, sekä Edvard Lempi Heleniukselle.

Aunolan kertomuksen- ja poliisitutkinnossa ilmenneitten epäluulojen perusteella pidätettiin Kurjenlahdessa syyskuun 14 päivänä myös Edvard Lempi Helenius ja passitettiin yhdessä Aunolan kanssa Hämeenlinnaan läänin vankilaan, odottaman oikeuden

käsittelyä. Jatketussa poliisitutkinnossa Toikon tilalla Kurussa ilmennenneitten seikkain perusteella pidätettiin syysk. 19 päivänä sen lisäksi edellämainitun Heleniuksen isä, myöskin Eevard Helenius sekä, Kurjenlahden kolmas vävy Kalle Ahonen, jotka yhdessä edellisten kanssa passitettiin läänin vankilaan.

Oikeuden käsittely.

Kun juttu kihlakunnan oikeudessa Kurun Toikolla ensikerran otettiin esille syysk. 19 p:nä, oli poliisitutkinto vielä niin vajanainen, että oikeus ei vielä silloin voinut asiaa käsitellä vaan lykkäsi sen Kurjenlahden tilalla lokak. 16 ja 17 päivänä pidettäviin välikäräjiin, jossa vasta jutun oikeudellinen käsittely voitiin alkaa. Siellä kertoivat syytetyt:

Aunola että on syntynyt 21 p. elok. 1884 Saloisten pitäjän Palon kylässä, josta lapsena muuttanut vanhempainsa kanssa Vaasaan missä kävi kansakoulun ja senjälkeen oli räättälin opissa kolme vuotta. Päästyään opista on työskennellyt eri paikolla maata m. m. kuusi vuotta Helsingissä ja sitten myöhemmin Hämeenlinnassa ja Tampereella. Meni elok. 8 p. v. 1911 naimisiin Kurjenlahden nuorimman tyttären Josefinan kanssa, mistä avioliitosta heillä on toisella vuodella oleva poika.

Kertoi lähteneensä Hämeenlinnasta Maarianpäivänä maaliskuun 25 p:nä Kurjenlahden emännän hautajaisiin, jotka olivat saman kuun 30 päivänä ja joita vietettiin kaksi päivää. Saapui Tampereelle Ahosen luo puolenpäivän ajoissa, josta jatkoivat myöhemmin matkaa hevosella Kurjenlahteen.

Kentiesi kuukautta ennen oli Adolf Kurjenlahti kirjoittanut sis-kolleen, A:n vaimolle, ostaneensa Kurjenlahden tilan sanomatta mitä siitä maksoi. Päästyään Ahosen luo oli kertoja vasta häneltä saanut

tietää talon kauppahinnan, sillä Ahonen oli kaupat tehdessä ollut Kurjenlahdessa. Kun pääsivät hänen luokseen otti Ahonen oitis talon kaupan puheeksi A:n vaimon Josefinan kanssa kysyen mitä Josefina arvelee siitä kaupasta. Aunola oli keskustelussa läsnä ja kuuli keskustelun. Vaimonsa vastasi: Kyllä on liika halvalla myyty, johon Ahonen sanoi: täytyy laittaa kaupat rikki. Koko sen päivän oli Aunolat Ahosella, jolla ajalla puhuttiin pelkästään Kurjenlahden talon kaupasta, jolloin Ahonen tuontuostakin sanoi: pitäisi ottaa Adolf pois hengeltä, että saataisiin talo emäntävainajan kuolinpesälle. Tämä puhe kuitenkin tapahtui Aunolan ja Ahosen ollessa kahdenkesken, ei vaimojen kuullen Seuraavana päivänä ennen kuin Aunola vaimoineen ja Maria Ahonen ennen puolta päivää lähtivät Teiskoon oli sama asia jälleen puheena Aunolalla ja Ahosella.

Kun Aunola kehoitti Ahosta myös tulemaan hautajaisiin kieltäytyi Ahonen ja sanoi: olisi paras, että Adolf murhataan ja kehotti Aunolaa sen tekemään kun Adolf ei kuitenkaan Ahosta seuraisi, että Ahonen sen saisi tehdä. Sanoi murhatyön parhaiten voivan tehdä järvellä tai metsässä.

Adolf Kurjenlahti oli silloin Tampereella heitä hakemassa hautajaisiin, käyden myöskin Ahosen luona, mutta Adolfin aikana ei puhuttu kuin hautajaisista yksistään.

Hautajaisissa ei ollut vanhaa Heleniusta, mutta nuoren Heleniuksen kanssa kävivät he vanhan H:n luona, jossa puhuttiin kuten jo ennemmin poliisitutkinnossa on kerrottu. Vasta matkalla sinne otti nuori Helenius puheeksi talon kaupan, pahoitellen sitä, että Adolf sai sen niin halvalla. Ollen sitämieltä ettei tarvitse muuta kuin tappaa Adolfi. Vanha Helenius puhui samoin kun sinne päästiin. Aluksi ei nuo puheet vaikuttaneet mitään, mutta usein kuuluna ne rupesivat vaikuttamaan, rupesivat herättämään samanlaisia ajatuksia myös hänen, Aunolan päässä.

Kurjenlahdessa olivat he 4—5 päivää, jonka jälestä matkustivat Tampereelle minne Aunola asettui asumaan Ahosen luo, saatuaan työpaikan Tampereelta. Kun Ahošella asuessaan he joka päivä puhuivat Ahosen kanssa Adolfin murhaamisesta niin ei enään voinut erottaa mitä kulloinkin puhuttiin ja mitä suunnitelmia tehtiin. Vaimot eivät milloinkaan kuulleet näitä puheita kun ne tapahtuivat kahdenkesken kaupungilla kävelyllä ollessa y. m.

Kesälomalla ollessaan asui Aunola Edvard Helenius nuoremman luona jolloin oli hänen kanssaan viettänyt 2—3 viikkoa yöt heinäladossa, jolloin oli miltei aina puhe tästä murhasta. Edvard ei milloinkaan sanonut että hän olisi jo tästä aikeesta Ahosen kanssa puhunut, vaikkakin sanoi usein: „kyllä Kallekin on samaa mieltä“ ja „Kallekin on mielissään kun asia näin tapahtuu“. Paitsi ehdotusta, että Aunola pyssyllä surmaisi Adolfin, ehdotteli Edvard, että hän itse puukolla katkaisisi Adolfin kaulavaltimot ja sitten ripustaisi puuhun hienolla rautalangalla, että näyttäisi kuin lanka olisi syöpynyt sisään ja siten katkaissut valtimot.

Syytetty *K. Ahonen*, syntynyt 4 p. toukok. 1885 Teiskossa Jutilan kylässä. On käynyt kansakoulun ja kirjanpitokurssia, palvellut kauppapalvelijana ja kauppatarkkajana. Meni naimisiin Kurjenlahden keskimäisen tyttären Marian kanssa syyskuussa 1908. On palvellut Kyrön osuuskaupassa vuosina 1908 ja 1909. Vuodesta 1909 oleskellut appivanhempiensä luona aina viime kevättalveen asti. Elää vaimo ja 2 lasta iältään 4 ja 2 vuotta.

Kertoi tavanneensa Edvard Helenius nuoremman heti Kurjenlahden tilan kaupanteon jälkeen, jolloin heille tuli puhe talonkaupan purkamisesta oikeudenkäynnin avulla. Samaa oli puhunut Aunolan kanssa, hänen mennessään hautajaisiin ja sieltä palatessaan. Ei ollut milloinkaan puhe murhasta, eikä huomannut Aunolasta, tämän asuessa hänen luonaan, että hän hautoi päässään sellaisia aikeita.

Kielsi käyneensä Aunolan kanssa iltakävelyillä ja puhuneensa hänen kanssaan muusta kuin talonkaupan purkamisesta.

Tiedon murhasta sai olleaan Aitolahdella siskonsa luona, mihin tiedon toi eräs vaimo. Meni oitis telefoonitse asiaa tiedustamaan Kulkkilan telefoonista. Huomautettua kertomuksensa olevan ristiriidassa Aunolan kertomuksen kanssa, vakuutti puhuvansa totta.

Edvard Lempi *Helenius*, syntynyt 8 p. elokuuta 1882 Teiskossa Jutilan kylässä. 14-vuotiaana mennyt palvelukseen enonsa Ala-Yrjölän luo, jossa palveli 2 vuotta. Sen jälkeen palvelut Kurjenlahden talossa 5 vuotta, millä ajalla tutustui talon vanhimpaan tyttäreeseen Hilmaan, minkä kanssa elokuussa 1905 meni naimisiin 18-vuotiaana. Vaimo ja 5 lasta, vanhin 7 vuoden ja nuorin vasta viime heinäkuussa syntynyt.

Kielsi kuten Ahonenkin Aunolan kertomukset. Myönsi olleensa Aunolan kanssa öitä heinäladossa, mutta ei muista, miten kauan. Ladossa oli kyllä puhuttu kaikenlaisia asioita mutta ei murhasta, eikä tietänyt, että Aunolalla oli sellaisia ajatuksia mielessään. Myönsi myös että oli aikeita mennä ristamaalle kun Adolfi oli antanut luvan ottaa sieltä palkoja. Oli sitä varten ottanut kassin, kuten Aunola kertoi mutta se oli aivan tyhjä, eikä sisältänyt mitään puukkoa eikä rautalankaa kuten A. sanoi. Ei osannut selittää miksi vei kassin sinne edeltäpäin.

Edvard *Helenius* vanhempi: Syntynyt 8 p. toukok. 1855 Kurun Pohjankapeessa. Sieltä muuttanut Teiskoon. Asunut viimeksi 19 vuotta Ala-Yrjölän maalla vuokrahuoneissa. On vaimo ja 4 lasta, joista vastaaja Edvard Lempi vanhempi, nuorin 5 vuotta vanha.

Kielsi kuten edellisetkin häntä koskevat Aunolan kertomukset. Viiden aikaan aamulla nousi, puki ja meni Kurjenjärvelle

kalastamaan. Poikkesi sivumennen ottamaan uistimen Röntöseltä Oli järvellä $\frac{1}{2}$ 8, jolloin tuli suoraa päätä kotia. Oli kotona koko ajan kunnes Aunola tuli ilmoittamaan K:n kuolemasta ja ruumista lähdettiin hakemaan metsästä. Tapasi sitä ennen Aunolan perjantaina viimeksi, jolloin A. kävi ruutia ostamassa. Poika, Eetu, ei ollut käynyt hänen luonaan sitä ennen. Itse kävi edellisenä lauantaina poika Eetun luona jauhoja hakemassa.

Todistajain kertomukset.

Jutussa kuulusteltujen todistajain kertomuksista otamme tähän vaan huomattavimmat, kun muuten tulisi tämä vihkonen liika laajaksi.

Palstatilallinen Dominikus *Nieminen* kertoi, että puheenaolevana sunnuntaina oli, kellon ollessa vähän yli 10, nähnyt Eetu Helenius vanhemman todistajan asunnon ohi metsään päin menevän uistinkela kädessä, ollen Heleniuksen menoa katselemassa myös kertojan vaimo, Erika N. ja hänen 13-vuotias poikansa Kalle Rudolf. Samana sunnuntaina kello 11 ja 12 välillä päivällä oli todistaja, ollessaan silloin ulkona kartanolla, kuullut kaksi pyssynlaukausta, joiden väliä oli ollut sen verran, että todistaja oli ehtinyt kulkea noin 50 metriä. Laukauksista oli ensimmäinen ollut tömähävämpi ja toinen kajahtavampi ja olivat ne kuuluneet samalta suunnalta, missä myöhemmin, murhapaikkaa tarkastettuaan, tiesi murhapaikan olevan. Matkaa sanotulta paikalta todistajan asunnolle on vähän yli 2 kilometriä.

Torppari Matti *Mäkinen* kertoi, että todistaja oli viime toukokuussa ollut Eetu Helenius nuoremman kanssa rakennustöissä Kurjenlahden talossa. Eräänä päivänä oli mainittu Helenius työtä tehdessään ottanut puheeksi Kurjenlahden talonkaupan, moittien

talosta maksettua hintaa liian alhaiseksi ja mainiten, että Adolf Kurjenlahti oli saanut talon polkuhinnasta, joten muille perillisille, eritoten hänelle (Heleniukselle) vanhan emännän kuoleman jälkeen ei voi tulla mitään perintöä.

Erään toisen kerran oli Eetu Helenius nuorempi jälleen ottanut saman talonkaupan todistajan läsnäollessa puheeksi sekä silloin m. m. sanonut otaksuvansa, että Adolf Kurjenlahti tekee uudet kontrahdit torppareilleen, ellei Adolf vaan myöhästyisi, todistajan ymmärtämättä, mitä Helenius tuolla lisäyksellä tarkoitti, mutta ajatteli todistaja kuitenkin, että hän mahdollisesti tarkoitti noilla sanoillaan sitä, kun perilliset ovat uhanneet ryhtyä talonkaupan purkamiseen oikeuden avulla, jollaista juttua oli kuullut puhuttavan. Mutta heti kun todistaja elok. 10 p:nä oli saanut kuulla Adolf Kurjenlahden tapaturmaisesta kuolemasta, oli hänen mieleensä heti muistunut nuot Edvard Helenius nuoremman sanat „ellei Adolf vaan myöhästyisi“, jolloin todistaja oli heti alkanut epäillä, ettei tapaus olekaan tapaturma, vaan murha, mitä epäilystä vielä lisäsi se, että todistaja tunsi persoonallisesti Adolf K:n ja tiesi hänet varovaksi ja kokeneeksi pyssymieheksi, jollaiselle ei aivan hevin pyssyä käsitellessä tapaturma voi sattua ja lopuksi vielä se silmäänpistävä ja epäilystä herättävä seikka, että kuulat olivat osuneet juuri niskaan, kuten todistaja, nähtyään ruumiin samana päivänä, oli havainnut.

Vielä lisäsi todistaja, että silloin kun tamperelaiset etsivät olivat pidättäneet Edvard Lempi Heleniuksen epäluulon alaisena osallisuudesta Adolf K:n murhaan, oli todistaja ollut vartioimassa sekä Heleniusta, että Aunolaa, jolloin Helenius nuorempi oli erään kerran, silloin kun Aunola ei ollut paikalla, kysynyt todistajalta, „tiedätkös Mäkinen, mitä tästä minulle tulee, jos minä tulisin tuomituksi ja kärsimään tästä asiasta? Kuinka monta vuotta minä

saisin? Todistaja oli tähän. lohdutellen Heleniusta, vastaanut: en minä tiedä, lakimiehet sen harkitsevat asianhaarain mukaan, kehoittaen samalla Heleniusta tunnustamaan osallisuutensa ja huomauttaen, että silloin hän ehkä pääsee vähemmällä. Tähän selitykseen ja huomautukseen oli Helenius silloin vastannut: „En voi tunnustaa, koska pidän itseni syyttömänä“.

Yöllä elokuun 13 päivää vastaan, ollessaan vartoimassa Aunola, oli Aunola lausunut paheksumisensa ja harminsa siitä, että tamperelaisia etsiviä ja poliisikoiria oli „tämän asian takia tänne tuotu“, samalla lisäten, ettei „tästä ilman olisi mitään tullut“. Vähän myöhemmin samana yönä, kun todistaja oli Aunolaakin kehoittanut tunnustamaan rikoksensa, oli Aunola ensin jyrkästi kiellettyään, Adolfin murhaneensa vihdoinkin alkanut todistajalle kertoa, kuinka Kalle Ahonen, sekä kumpaisetkin Heleniukset olivat häntä yllyttäneet Adolf Kurjenlahtea tappamaan, tunnustaen todistajalle koko rikoksen alusta loppuun asti, kertoen erilaiset murhansuunnitelmat, aivan samoin kuin A. oli tamperelaisille etsiville todistajan läsnäollessa kertonut, sanoen A. tekevänsä tunnustuksen omantuntonsa pakoittamana.

Mylläri Juho *Bergman* kertoi, että Edvard Lempi Helenius, ollessaan perjantaina elok. 6 p:nä aamupäivällä todistajan myllyssä oli ottanut puheeksi Kurjenlahden talonkaupat ja perinnöt ja lausui silloin, että Adolf K. oli saanut Kurjenlahden talon, joka on vähintään 150,000 markan arvoinen, liian vähällä, ja että Adolf on kettumainen mies, kun kehtasi sellaisen talon niin vähällä ottaa. En minä vaan olisi ottanut, vaikka olisi tarjottukin oli Helenius sanonut. Vielä oli Edvard Helenius sanonut samassa tilaisuudessa, että parempi olisi ollut, jos Kurjenlahti olisi jaettu perillisten kesken tai myyty vieraalle, jossa tapauksessa ei Adolf K:lle olisi tullut vihamiehiä niinkuin hänelle on tällä kertaa joku hyvinkin kiu-

kuissaan, mistä puheesta todistaja oli saanut sen käsityksen, että Helenius oli hyvin katkera ja vihoissaan Adolf Kurjenlahdelle. Keskiviikkona elokuun 13 p:nä aamupuolella oli todistaja, mennessään Kurjenlahden taloon tamperelaisten esiväin toimittamaan poliisitutkintoon, tavannut Helenius nuoremman saman tien, jota todistaja kulki, vieressä olevalla pellolla tekemässä toukoa ja oli Helenius, joka silloin ei vielä ollut pidätettynä, tällöin todistajalle kovasti päivitellyt Adolf K:n kovaa kohtaloa, samalla syyttäen Aunolaa murhaajaksi sanonut sen johdosta „kun kehtasikin tehdä sellaisen työn“, mutta lisännyt samassa, „jos minun päälleni joku uskaltaa sellaista sanoa, niin kyllä minä pian selvän teen“. Vielä oli Helenius nuorempi todistajalle kertonut, että hän, Helenius, oli edellisellä viikolla kehoittanut Aunolaa hankkimaan ruutia metsästämistä varten, isältään Eetu Heleniukselta ja sanonut sen tehneensä kun tiesi isällään olevan ruutia.

Edellisen todistajan poika, Edvard *Bergman* oli ollut saapuvilla isänsä myllyssä siinä tilaisuudessa, josta isä on edellä kertonut ja kertoi todistaja Helenius nuoremman puheista aivan samoin kuin isänsäkin, lisäten, että Helenius nuorempi oli vielä lausunut A. K:sta puhuessaan, että on hävytöntä kun perillisissä on puolisoikeita, kuuroja ja rampoja, ja sentään yksi perillinen saa melkein kaikki.

Vielä lisäsi todistaja, että elokuun 13 p:nä, kun todistajan isä oli tamperelaisten esiväin toimeenpanemassa poliisi kuulustelussa Kurjenlahden talossa, oli Helenius nuorempi tullut todistajan asuntoon, jossa silloin oli myös ollut Kalle Kallio ja räätäli Laine. Silloin oli Helenius kysynyt todistajan isää, mutta oli samassa lisännyt: kyllähän minä sen tiedän, että Bergman on poliisitutkinnossa. Kun samassa oli tullut puhe Kurjenlahden tapahtumista, oli Helenius lisännyt: minä en kumminkaan tule saamaan enem-

pää kuin 10 vuotta siitä asiasta. Tämän johdosta olikin räätälij Laine todistajalle huomauttanut joku aika takaperin: kyllä se Helenius taitaa olla osallinen murhaan, koska se sanoi, ettei hän ainakaan enempää 10 vuotta saa.

Sepän poika Lauri *Jokinen* kertoi, että kun todistaja maanantaina elok. 10 p:nä oli korjaamassa aitaa Kurjenlahden talon vai- niolla, oli Helenius nuorempi kulkenut siitä ohitse ja pysähtynyt juttelemaan todistajan kanssa, lausuen: täällä on tapahtunut vallan tavattomia, kun isäntä on tapettu. Todistajan vastattua tähän myöntävästi, oli Helenius jatkanut: „Aunolaa ne kovasti syyttävät, kun se oli isännän kanssa siellä“, tarkoittaen tietysti metsästysmatkaa ja lisännyt: „en minä sentään mene sanomaan, onko Aunola sen ampunut tai isäntä itse itsensä loukannut, kun minä en ole ollut katselemassa“. Vielä oli Helenius lisännyt: „kun tiellä oli kaksi puunrunkoakin, jos isäntä olisi kompastunut ja pyssy täräksestä lauennut“.

Renki Juuse *Tammilehto* kertoi, että kun eräänä päivänä viime kevättalvella, jolloin Kalle Ahonenkin oli ollut Kurjenlahden talossa, oli vanha isäntä illallispöydässä moittinut Kalle Ahosta siitä kun tämä tekee velkoja ja kun hän, vanha isäntä, on saanut niitä maksaa. Tähän moitteeseen oli Kalle Ahonen vastannut: kyllä te tämän muistatte kaksin kallein jumalan nimessä. Mitä Ahonen tällä lauseella oli tarkoittanut, ei voinut sitä arvatakaan. Viime elok. 15 p:nä oli kulettanut vangittua Helenius nuorempaa Kurjenlahden talosta Tokosen laivasiltaan Muroleen kylässä. Tällä matkalla oli Helenius monta kertaa vakuuttanut syyttömyyttään todistajalle, mutta vihdoin lausunut: „Jos todistajat ovat sellaisia, että minä joudun istumaan, niin kyllä toisiakin istuu.“

Suutarin vaimo Josefina *Nieminen* kertoi, että todistaja sunnuntaina viime elok. 10 p:nä kuultuaan Adolf K:n tapaturmasta,

joksi hänen kuolemaansa oletettiin, oli kello 12 ajoissa päivällä lähtenyt yhdessä Helenius vanhemman vaimon kanssa Tolppain ahteelle katselemaan kun Adolf K:n ruumista tuotiin kotiin. Todistajan ja muidenkin siihen kokoontuneitten istuessa ja odotellessa ruumiin tuontia, oli Helenius vanhempi lausunut: mitä me tässä vahtaamme, sillä onhan ennenkin nähty ruumiita tuotavan, mitkä sanat sanottuaan Helenius oli, odottamatta ruumiin tuontia, poistunut omille teilleen. Kun ruumiin tuojat olivat ruumiin kanssa vihdoin saapuneet yllämainitulle ahteelle, oli todistaja kysynyt Helenius nuoremmalta, joka oli yksi ruumiin tuojista ja joka oli ollut hyvin iloinen sekä naurahdellut: onko Adolfi ihan kuollut? Tähän oli Helenius nuorempi vastannut: kuollut se on kuin kuollut, eikä siihen enään henkeä saada. Kun todistaja oli vielä häneltä kysynyt, minkälainen paikka se on, johon Adolf oli langennut, oli H. nuorempi vastannut: se oli risuläjä. Ruumista myöskin kantanut Aunola oli ollut hyvin totinen, eikä puhunut mitään. Samassa tilaisuudessa oli todistaja Helenius nuoremman iloisesta hymyilevästä esiintymisestä huomauttanut Helenius vanhemman vaimolle, joka ei ollut miehensä kanssa paikalta poistunut: nyt ei ole tuohon kuolemaan nähden asiat oikealla tolalla, mutta Vilhelmiina Helenius oli silloin todistajalle ankarasti kiukustunut ja tiuskaten vastannut: vastaatko puheesi?

Kun todistaja murhan jälkeisenä keskiviikkona, elok. oli ollut muiden henkilöiden mukana m. m. Edvard Helenius vanhemman kanssa Yrjölän talon pellolla ruista leikkaamassa, oli Helenius vanhempi, toisten ihmetellessä murhatapahtumaa ja sääliessä Adolf K:n kohtaloa, lausunut: kerrankos se on kun mies kuolee. Muuten oli Helenius kovasti peloissaan ja lausunut epäilyksiään, jos hän joutuisi murhasta vastaamaan, silti kovasti vakuuttaen syyttömyyttään.

Renki August *Rontönen* kertoi, että murhan jälkeisenä päivänä oli Helenius vanhempi työskennellessään todistajan kanssa yhdessä Yrjölan talossa, ollut kovin peloissaan ja vaakuuttanut olevansa syytön Kurjenlahden kuolemaan.

Torpparin vaimo Maria *Niinikoski* kertoi, että Helenius nuorempi oli tiistaina elok. 12 p:n aamulla matkalla Niinikosken myllystä kotiin, poikennut todistajan asuntoon Niinikosken torppaan. Istuessaan hetken ajan penkillä, oli Helenius alkanut aivan omasta aloitteestaan kertoa Kurjenlahden talossa tapahtuneesta ikävästä tapauksesta. Tämän johdosta oli todistaja häneltä kysynyt, onko se tapaturma vaiko murha? johon Helenius oli vastannut, kyllä minun tuntoni sanoo, että se sen on ampunut, Heleniuksen tarkoittaessa todistajan mielestä „se“-sanalla Aunolaa. Ja kun todistaja oli vielä tiedustellut, olisiko Aunola Heleniuksen tietien uhkaillut Adolf K:ta, oli Helenius vastannut lyhyesti, eikä juuri, mutta samassa jatkanut, että kun hän edellisellä viikolla oli ollut heinäniityllä Jutilan nevalalla, olivat Helenius vanhempi ja Aunola keskustelleet siellä, kuinka Kurjenlahden talon kävisi silloin, jos Adolf K. sattuisi äkkiä kuolemaan. Silloin oli Helenius vanhempi sanonut, että Kurjenlahden talo tietysti siinä tapauksessa tulisi jaettavaksi, ellei vanha isäntä, Johannes Kurjenlahti alkaisi taloa asua, sekä että hän, Helenius nuorempi, oli tuota keskustelua kuunnellut heinäladon luona. Vielä oli Helenius nuorempi todistajalle kertonut, kuinka hän oli kehoittanut Aunolaa, kuultuaan hänellä olevan pyssyn ostohommia, ostamaan pyssyn Kustaa Joensuulta, hän kun oli halukas sellaisen myymään 30 markalla, joka sen hyvyyteen nähden ei ollut paljon, ja että Aunola, sittemmin pyssyn ostettuaan oli pyytänyt Helenius nuorempaa valamaan kuulia tai hauleja ja että hän niitä sitten oli valanutkin.

Tätä tällaista kertomusta todistajalle jutellessaan oli Helenius

nuorempi ollut koko ajan huomattavasti levoton ja pelokkaan näköinen, minkä tähden hän lausuikin lopuksi: kuinkahan minun tässä käynee, kun ei tiedä, mitä se höntti puhuu? tarkoittaen sanoillaan todistajan mielestä Aunolaa.

Aleksander *Lehtinen* kertoi Helenius nuoremman tulleen toukokuun 1 p:nä todistajan luo ja kysyi todistajalta, saako sitä talonkauppaa rikki, tarkoittaen Kurjenlahden taloa, heitä olisi kolme, jotka ottavat asiaan osaa. Kun todistaja vastasi, että asian kanssa on niin ja näin, alkoi Helenius harmistuneena puhua, että on tunnotonta kun sillä tavoin jätetään toiset perilliset perinnöitä, lisäten, ei olisi paljon, vaikka ruokkisivat vaimoni, kun se on huononäköinen.

Ida *Vänni* kertoi Helenius vanhemman tapahtumapäivän iltana puhuneen kun sanottiin, että Aunola on pahassa pulassa, ettei Aunolan kuinkaan käy, kun ei hän vaan sekotele puheissaan, vaan puhuu aina samalla tavoin. Aunolaa ei viedä linnaan, paitsi jos tunnustusvankilaan, oli Helenius sanonut.

Kun juttu taasen marrask. 14 p:nä oli esillä välikäräjillä Kurjenlahdessa ilmoitti *Aunola* ennen ilmoittamainsa lisäksi että Helenius vanhempi oli ollut murhapaikalla mukana murhan tapahtuessa ja että Helenius heitti sen rangan polulle murhatun jalkain viereen, johon hän sitten kerrottiin langenneen ja pyssyn lipasimen ottaneen rangassa olevaan oksantynkään, jolloin pyssy muka laukesi. Sanoi että, ellei Helenius olisi paikalla ollut ei murhaakaan olisi tapahtunut, sillä hän yksin ei olisi murhatyöhön ryhtynyt. Kertoi, että hän uhkauksia peläten on tästä vaiennut, joten ei sitä ilmoittanut ennemmin. Niinikään kertoi hän, että Helenius vanhempi oli murhan edellisenä iltana tuonut sinne ladolle missä hän Aunola ja poika-Helenius nukkuivat yötä, kaksi limonaadipullollista fennia viinaa rohkaisu-

ryypyiksi, jota hän, Aunola, joka ei ollut tottunut väkijuomiin, oli vähän kylmän veden kanssa nauttinut.

Helenius vanhempi kielsi Aunolan tämänkin kertomuksen ja väitti edelleenkin olleensa murhan tapahtuessa kotonaan kun sitä ennen aamusella oli ollut kalastamassa Kurjenjärvellä. Puheenjohtajan kysyttyä millä hän liikkui järvellä, vastasi Helenius: omalla ruuhellani.

Vastaajain vaimot, jotka tähän istuntoon olivat kuultaviksi haastetut, eivät tietäneet kertoa erikoista mitään. Eivät olleet tietäneet miestensä aikeista. Olivat kuitenkin huomanneet heissä jonkinlaista levottomuutta ja salaperäisyyttä, jota eivät osanneet aavistaa mistä se johtui.

Josefina Aunola kertoi A:n olleen hyvin levottoman senjälkeen kuin hän osti pyssyn. Miehensä oli Helenius nuoremman kanssa usein salaperäisesti keskustellut, jolloin miehet karttoivat väimojaan. Jos hän silloin meni näiden luokse, olivat he eronneet ja Aunola oli hänelle vihaisesti sanonut „mitäs tänne tulet“ ja kun hän kysyi „mistä te juttelette“, oli A. ärjäissyt „ei sinun kaikkia tarvitse tietää“. Pyssyä pelkäsi vaimo niin, että kielsi A:n sitä tuomasta asuntoonsa minkätähden se olikin Heleniuksen asunnossa. Tämä pelko johtui osaksi siitä, että A. oli tuittupäinen, joten pelkäsi miehensä joskus tuittupäisyydessä ampuvan hänet, tai vahingoittavan itseänsä, kun Aunolalla ei ennen milloinkaan ollut pyssyä ollut. Ei osannut aavistaa, että pyssy hankittiin veljensä murhaamiseksi, kun miehensä aina oli ystävällinen Aadolfille, vaikkakin hän sitä takanapäin joskus moitiskeli.

Hilma Helenius kertoi samaten. Ei osannut edeltäpäin aavistaa murhaa. Huomasi kyllä monta seikkaa, jotka kummastuttivat, mutta kun ei osannut aavistaa asian juonta, niin ei niitä ymmärtänyt ennen kuin nyt vasta murhan jälkeen. Aunolan ostettua pys-

syn, heräsi hänessä kyllä pelko tuohon pyssyyn, niin että hän sitä oikein kammoksui, mutta hän ei osannut aavistaa, että se tuottaisi turman veljelleen, vaan pelkäsi paremmin sisarensa puolesta, kun Aunola joskus kohteli häntä pahoin. Jos olisi voinut aavistaa, että murhahankkeet kohdistuivat veljeään kohtaan, olisi hänet pelastanut varoittamalla veljeään, joka oli kovasti hyvä mies. Kun Adolfi viimeisen kerran heillä kävi, sanoi miehensä A:n mentyä „Kyllä se toden tekee kun isolla kellolla perään soitetaan“. Tämän kuul-tuaan kysyi hän mieheltään: „Mitä sinä tarkoitat? kirkon kellohan iso kello on“, mutta ei saanut kysymyksensä selitystä. Kummas-teli sitä että viime aikoina kun vanha Helenius kävi heillä, niin isä aina lähtiessään pyysi poikaansa häntä saattamaan, joka myös oli saattamaan mennyt. Ennen ei tuollaisia saattelemisia ollut isän ja pojan välillä.

Maria Ahonen ei myöskään osannut aavistaa murhahankkeita olevan veljeään vastaan. Kun Aunolan perhe viime keväällä muutti Tampereelle Ahosen luo asumaan, oli miehensä ja Aunola usein pyhäsin ja arkipäivinäkin yhdessä kaupungilla kävelemässä. Sanoivat käyvänsä Mustanlahden kalliolla jättien lähtöä katsomassa. Myöhemmin he riitaantuivat, minkä jälkeen eivät enään niin yhdessä kulkeneet.

Helenius vanhemman vaimo Miina ei myöskään ollut huomannut murhahankkeita. Jos murhasta oli puhuttu, niin ei ainakaan heillä ollut siitä puhuttu. Kielsi ne todistukset, joita pari todista-jaa edellisessä istunnossa olivat hänen kertomikseen sanoneet.

Aunola koettaa pelastaa toisia syytettyjä.

Kun juttu viimeisen kerran, joulukuun 3 p:nä oli käsiteltävänä pyysi aluksi Aunola puhevuoron ja saatuaan sen, ilmoitti että hänen, omatuntonsa pakottamana, täytyy nyt tunnustaa totuus, että

toiset syytetyistä ovat aivan syyttömiä. Ettei murhateosta ennen sen tapahtumista, ole tietäneet muut kuin hän, Aunola yksin, ettei mitään edelläkäyneitä suunnitteluja murhan tekemiseksi ole ollut toisten vastaajain kanssa ja, että mitä hän, Aunola, on kertonut suunnitteluista, rautalangoista, puukoista, aikeista käydä ristamaalla y. m. ovat aivan perättömiä.

Puheenjohtajan kysyttyä, miksi Aunola sitten on toisia syyttänyt rikokseen osalliseksi, sanoi Aunola tehneensä sen Matti Mäkisen kehoituksesta, jonka sepittämiä jutut kaikki ovat. Matti Mäkinen tahtoi että toisetkin vävyt joutuisivat kiinni ja sentähden jutteli hän Aunolalle miten tämän tulisi puhua, silloin kun hän Aunola joutui kiinni ja Matti Mäkinen oli häntä vartioimassa Kurjenlahden talossa. Murhapaikalla ei ollut ketään muita kuin hän, Aunola, ja murhattu sekä synkkä metsä, joten murhasta ei tiedä kukaan muut kuin hän, Aunola, yksin.

Syytetty Ahonen kertoi, että vankilassa, kun heitä syytettyjä pantiin rautoihin käräjäpaikalle lähettämistä varten, sanoi Aunola samaa vartioiden läsnäollessa. Ei kukaan kehottanut Aunolaa puhumaan, vaan alkoi hän itse puhua, että nyt hän, Aunola, puhuu niin, että te pääsette vapaaksi jouluksi. Pirkkalan vanginkuljettajalla oli Aunola puhunut samoin, kyöneleet silmissä ja selittänyt, että hän, Aunola, on puhunut väärin heitä toisia vastaan Matti Mäkisen kehoituksesta, joka oli sanonut, että asiasta tulee hyvä kun Aunola vaan puhuu niin, sillä Kurjenlahti ja Jutila kyllä painavat päälle rahojen kanssa. Tätä samaa oli Mäkinen vielä toistanut Aunolalle kun oltiin käräjillä Toikolla.

Helenius nuorempi vahvisti Ahosen kertomuksen. Samoin vahvisti Helenius vanhempi kertomuksesta sen osan, joka oli lausuttu Pirkkalan vanginkuljettajalla.

Syyttäjä huomautti että Aunola nähtävästi on vankilassa saanut

jonkinlaisia neuvoja ja, että sitten matkalla ovat vangit saaneet neuvotella siitä, että Aunola yksin ottaisi syyn päällensä ja siten ovat he yhdessä tekaisseet sen jutun minkä Aunola nyt kertoi.

Loppulausunnot ja tuomio.

Todistajat kuulusteltua alisti tuomari Alasmaa oikeuden harkittavaksi, olisiko syytä Aunolaa vielä yksistään kuulustella, jotta saataisiin nähdä, miten paljon hän vieläkin voi valehdella. Tämän johdosta käskettiin toiset syytetyistä pois oikeushuoneesta, jolloin Aunola puheenjohtajan kysellessä alkoi kertoa murhatapauksesta:

Ettei hän itse eikä kukaan toinenkaan enemmän ajatellut murhaa, vaan tapahtui se aivan harkitsematta, yht'äkkiä. Sitten kertoi hän änkytellen ja tapaillen sanoja, että kun he saapuivat murhapaikalle, tuli hänelle ja murhatulle kina, jolloin K. kirosi kaksi kertaa ja kumartui ottamaan rankaa maasta, sillä lyödäkseen Aunolaa, jolloin hän, Aunola, ampui, estääkseen lyönnin.

Puheenjohtajan huomautettua, miten K. A:lle käänsi selkensä, jos hän aikoi lyödä tätä ja miten panos teki päähän sellaisen jäljen, jos K. ammuttaessa oli kumarruksissa, alkoi Aunola tankkailla, jolloin ranka muuttui kepiksi ja kuulusteltu sotkeutui kokonaan.

Tämän jälkeen katsoi virallinen syyttäjä, että on selvitetty, että Aunolan nyt esittämät kertomukset ovat sepitettyjä, minkä vuoksi ei pitänyt tarpeellisena Mattu Mäkisen kuulustelua, vaan jätti asian päätettäväksi. Oli sitä mieltä, että Aunola on vakain tuumin, toisten yllyttämänä ampunut Kurjenlahden, minkävuoksi vaati hänelle edesvastuuta murhasta. Toiset syytetyistä ovat tehneet itsensä vika-pääksi murhan avunantoon ja yllytykseen, minkä ovat epäsuorasti tunnustaneet: Ahoseen nähden ei kyllä ole tullut todisteita, mutta jutussa on esiintynyt sellaisia epäilyksiä, että ne ilmaisevat Ahosen-

kin syyllisyyden, minkävuoksi vaati hänelle ja toisille syytetyille edesvastausta yllytyksestä.

Tuomari Alasmaa Johannes Kurjenlahden edustajana viittasi jutussa esitettyihin näytöksiin, jotka osoittavat, että murhan syy on ollut tässä jutussa paljon puhuttu. Kurjenlahden talon kauppa, joka tahdottiin saada mitättömäksi, keinolla millä tahansa ja kun saatiin tietää, ettei lailliset keinot auta, turvauduttiin rikokseen. Mitä tulee murhan valmisteluihin, on siinä tehty työ, kuten pysynostot y. m. sitä laatua, ettei Aunola niitä koskaan olisi tehnyt toisten avutta. Itse murhatyön on Aunola kyllä yksin tehnyt, mutta on siinä useoita seikkoja, jotka osoittavat, että se on useampain suunnittelema. Mitä murhan jälkeisiin tapahtumiin tulee, on käynyt ilmi, että kaikilla tavoin on tahdottu salata ne seikat, jotka rikoksesta totuuden ilmi toisivat ja varsinkin Aunolan tänään tekemät kertomukset ja peruutukset, joilla hän on luvannut toiset syytetyistä vapauttaa, osoittavat, koska peruutukset ovat ilmeisesti valheita, ettei hän totta puhumalla voi saada toisia syytettyjä vapaaksi. Kun tätä taustaa vasten tarkastetaan jutussa esitettyjä todisteita tulee ehdottomasti vakuutetuksi, että Adolf Kurjenlahden murha on ollut kaikkien vastaajain yhteinen asia. Vaati Johan Kurjenlahden puolesta syytetyille edesvastausta: Aunolalle tahallisesta, edeltäpäin suunnitellusta murhasta ja muille vastaajille yllytyksestä samaan murhaan, sekä oikeuskuluja.

Syytetyistä Aunolalla ei ollut syytökseen mitään sanottavaa, Heleniukset ja Ahonen kielsivät edelleenkin syyllisyytensä ja vaativat vapauttaan.

Tämän jälkeen antoi oikeus jutussa seuraavanlaisen

päätöksen:

Kihlakunnan oikeus katsoo näytetyksi, että Väinö Henrik Aunola, pitemmän aikaa suunniteltuaan murhata Adolf Kurjenlahden on 10 päivä elokuuta, ampumalla häntä takaraivoon, ottanut häne, hengiltä sekä, että Edvard Helenius ja Edvard Lempi Helenius joita todistusten puutteessa ei voida yllytyksestä, tai osallisuudesta tähän rikokseen tuomita, ovat olleet tietoisia siitä, että tätä rikosta valmisteltiin, niin hyvissä ajoin, että se vielä olisi voitu ehkäistä, ovat laiminlyöneet sitä ilmiantaa viranomaisille tai Adolf Kurjenlahdelle, joka on ollut uhattuna, mihin nähden kihlakunnanoikeus katsoo oikeaksi tuomita Aunolan, rikoslain 21 luvun 1 pykälän mukaan, tahallisesta murhasta elinkaudekseen kuritushuoneeseen ja menettämään kansalaisluottamuksensa yhtä pitkäksi ajaksi, sekä Edvard Heleniuksen ja Edvard Lempi Heleniuksen laiminlyömisestä ilmottaa suunniteltua rikosta, rikoslain 16 luvun 19 pykälän mukaan, pidettäväksi vankeudessa 6 kuukautta ja Aunolan maksamaan Johannes Kurjenlahdelle kulujen korvausta 500 markkaa. Ahosen suhteen syyte hylättiin.

Päätös alistettiin kokonaisuudessaan Turun hovioikeuden ratkaistavaksi.

Arvo H. Nurmen
Tampere - Kirjasto